



XX əsrin faciəsi - Xocalı soyqırımı

30



Xocalı soyqırımını unudulması mümkün olmayan faciədir

Bir ildən artıqdır ki, xalqımız Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyəti sayəsində 30 ilə yaxın erməni işğalına məruz qalmış torpaqlarımızın azad edilməsinin, Vətən müharibəsinin tarixi qələbəsinin sevincini yaşayır. Ancaq nə qədər sevincli, duyğulu olsaq da, Ermənistan silahlı qüvvələrinin, erməni vandallarının ölkəmizin sərhəd bölgələrində törətdiyi vəhşilikləri, xüsusən də Qarabağdakı qətləmləri, Xocalı faciəsini bir an da olsun yaddan çıxarmaq mümkün deyil.

Erməni quldurları keçmiş sovet ordusunun Xankəndidə yerləşən 366-cı mexanikləşdirilmiş atıcı alayı ilə əlbir olaraq XX əsrin Xatın, Sonqı faciələrini də geridə qoyan Xocalı soyqırımını törədiblər. 1992-ci il fevralın 25-də axşam saat 21-də erməni hərbi birləşmələri, 366-cı alay (üç batalyondan ikisi tam tərkibdə, biri isə qismən), habelə xarici ölkələrdən gətirilmiş muzdlu quldurlar beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini kobudcasına pozaraq Xocalıya hücum edib dinc əhaliyə misli görünməmiş qəddarlıqla diyan tutdular.

Azərbaycan tarixinin ən dəhşətli səhifələrindən biri olan Xocalı soyqırımının 30-cu ildönümü haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamında deyildiyi kimi, Xocalı soyqırımı zamanı 106 qadın, 63 uşaq, 70 qoca olmaqla 613 şəxs məhz azərbaycanlı olduqlarına görə ağlasığmaz vəhşiliklə qətlə yetirilib, 487 dinc

sakin ağır yaralanıb, 1275 nəfər isə girov götürülüb.

Hadisələri ilk olaraq vidioentə köçürən Azərbaycan jurnalistləri Seyidağa Mövsümlü və Çingiz Mustafayevin televiziya kanallarında dəfələrlə görüntülənən çəkilişlərindən məlum olur ki, öldürülənlər içərisində 2 yaşından 15 yaşına qədər olan uşaqlar əksəriyyət təşkil edirdi. Faciənin şahidi olan fransız jurnalist Jan-İv Ginyet yazırdı: "Mən müharibələr haqqında, alman faşistlərinin qəddarlığı haqqında çox eşitmişəm, lakin 5-6 yaşlı uşaqları, dinc əhalini qırmaqla ermənilər onları arxada qoyublar".

Xocalı qətləmi Ermənistanın uzun illərdən bəri Azərbaycana qarşı həyata keçirdiyi planlaşdırılmış etnik təmizləmə və təcavüz siyasətinin tərkib hissəsi olub.

Bu dəhşətli günləri xatırlayarkən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 10 il əvvəl qətiyyətlə dediyi, öten ilin sentyabr-noyabr aylarında reallığa çevrilən bu sözləri

yada düşür: "Sizi əmin etmək istəyirəm ki, Xocalı soyqırımını həyata keçirənlər gec-tez ədalət məhkəməsi qarşısında cavab verərək layiqli cəzalarını alacaq, şəhidlərimizin qanı yerdə qalmayacaqdır". Şükürlər olsun ki, Silahlı Qüvvələrimizin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin qətiyyəti sayəsində şanlı Azərbaycan əsgəri 44 günlük Vətən müharibəsində işğalçıların ordusunu darmadağın edərək, bütün şəhidlərimizin qisasını aldı.

Son illər "Xocalıya ədalət!" deyənlərin səsi daha gur eşidilir. Xocalı qətləmi haqqında həqiqətlərin dünyaya çatdırılması, bu faciənin xalqımıza qarşı soyqırımı aktı kimi tanınması üçün Azərbaycan dövləti tərəfindən bütün zəruri addımlar atılır. Bu istiqamətdə məqsədyönlü fəaliyyət Ümummilli Lider Heydər Əliyev Azərbaycanında siyasi hakimiyyətə qayıdıandan sonra başlanıb. Faciəyə ilk dəfə hüquqi-siyasi qiymət də məhz Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən verilib. Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə 1994-cü il fevralın 24-də Milli Məclis "Xocalı soyqırımı günü haqqında" qərar qəbul edib, BMT-yə, dünya dövlətlərinə bu qətləmin gerçək mahiyyətini açıqlayaraq, beynəlxalq ictimaiyyəti erməni terrorizminə qarşı təsirli tədbirlər görməyə çağırıb.

Əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan bu siyasət

dövlət başçısı İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın tapşırığı və tövsiyələri çərçivəsində haqq səsimizin dünyaya çatdırılması və Xocalı soyqırımının beynəlxalq aləmdə tanınması üçün məqsədyönlü fəaliyyət göstərilmiş, 2008-ci ildən isə bu fəaliyyət "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq kampaniyası ilə daha geniş vüsət almışdır. Hazırda Xocalı soyqırımı bir sıra ölkələr tərəfindən tanınaraq, ona beynəlxalq siyasi qiymət verilmişdir.

2008-ci ildən Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq təbliğat və məlumatlandırma kampaniyasına start verilib. 14 ilə yaxındır ki, bu kampaniya çərçivəsində soydaşlarımızı təmsil edən çoxsaylı vətəndaş cəmiyyəti institutları, gənclər təşkilatları və diaspor qurumları hakimiyyət strukturları ilə birlikdə səmərəli fəaliyyət göstərirlər. Yalan və saxtakarlıq üzərində qurulmuş erməni təbliğat maşınının iç üzünü ifşa olunur və dünya ictimai fikri Xocalı həqiqətlərini qəbul etməyə başlayır. Dünyanın 15-dən çox ölkəsi parlament səviyyəsində, eləcə də ABŞ-in 25-dən artıq ştatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Xocalı soyqırımını tanıyır.

"Xocalı şəhərində dinc azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilmiş münafiqə zamanı törədilmiş böyük soyqırımının otuz illiyi tamam olur. Ermənilər tərəfindən Xocalıya hücum və şəhərin tutulması nəticəsində yüzlərlə dinc sakin, o cümlədən qadınlar, uşaqlar və qocalar vəhşicəsinə qətlə yetirilib və ya ağır yaralanıb, girov götürülüb və işgəncələrə məruz qalıb, şəhər isə yerləyeksan edilib". Bunu Azərbaycanın BMT-dəki daimi nümayəndəsi Yaşar Əliyev təşkilatın mənzil-qərargahında BMT Təhlükəsizlik Şurasının "Şəhərlərdə hərbi əməliyyatlar: şəhər şəraitində mülki şəxslərin müdafiəsi" mövzusunda həsr edilən iclasında deyib. O, qeyd edib ki, öten illər ərzində hərbi əməliyyatların aparılmasını nizamlayan hüquqi baxımdan məcburi normaların möhkəm təməli işlənilib hazırlanıb: "İnkişaf etməkdə olan beynəlxalq məhkəmə praktikası beynəlxalq hüququ möhkəmlətməyə kömək edib, ən ciddi cinayətlərə görə təqsirkarların cəzalandırılmasına, belə cinayətlərin təkrarlanmasının qarşısının alınmasına, hüququn aliliyinin təmin edilməsinə, sülhün bərpasına və dünyanın inkişafına şərait yaradıb. Bununla belə ciddi problemlər hələ də qalır. BMT-nin Baş katibi mülki şəxslərin müdafiəsi haqqında son məruzəsində qeyd edib ki, silahlı münafiqələr hələ



də mülki şəxslər arasında böyük itkilərə, yaralanma və psixoloji travmalara, seksual zorakılığa, işgəncələrə, insanların yoxa çıxmasına, habelə evlərin, məktəblərin, bazarların, xəstəxanaların, əsas mülki infrastruktur obyektlərinin zədələnməsinə və dağıdılmasına gətirib çıxarıb".

Yaşar Əliyev bildirib ki, Azərbaycan dinc sakinlərə hücumları və beynəlxalq humanitar hüququn pozulmalarını qətiyyətlə pisləyir: "Şəhər rayonlarında baş verən silahlı münafiqələr mülki əhaliyə və baza strukturlarına ciddi ziyan vurur. Bəzən hərbi hədəflər və ya mütenasib hərbi üstünlük olmayan rayonlarda hərbi qüvvə tətbiq edilir, silah tətbiq edilən mülki şəxslər və mülki obyektlər bilərəkdən hədəfə çevrilir. Belə hallarda mülki şəxslər kor-koranə hərəkətlərinin yüksək riskinə məruz qalırlar".

Azərbaycanın BMT yanında nümayəndəliyinin rəhbəri qeyd edib ki, 1990-cı illərin əvvəlində Azərbaycan Ermənistan tərəfindən təcavüzün dağıdıcı nəticələrindən ciddi zərər çəkib: "Beynəlxalq humanitar hüquqa uyğun olaraq bütün müharibə dövründə

mülki şəxslərin qorunmasının pozulması yeganə və ya təsadüfi hallar olmayıb, çünki Azərbaycandakı mülki şəxslər və müxtəlif yaşayış məntəqələri dəfələrlə belə hücumlara məruz qalıb".

44 günlük Vətən müharibəsində təslim aktının - üçtərəfli sazişin tələb və qaydalarına əməl etməyən Ermənistan rəhbərliyi təəssüf ki, yenə də tərxiatlarını davam etdirir, sərhədlərdə əsgər və zabıtlərimizə qəfil hücumlar olur. Qarabağda separatçılar hərbi qulluqlarımıza qarşı qeyri-qanuni maneəvirlər edirlər.

Qarabağ zəfəri milyonlarla insanın qəlbindəki ağrını azaltmaqla yanaşı, Xocalı soyqırımını törədənərin - sarkisyanların, koçqarıların, balayanların və elləri günahsız azərbaycanlıların - uşaqların, qadınların, qocaların qanına batmış digər cinayətlərinin ədalət məhkəməsi qarşısında cavab verəcəklərinə inamı daha da artırırdı. Azərbaycan Prezidentinin qətiyyəti, hadisələrin gedişi göstərir ki, o gün çox da uzaqda deyil.

Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"